

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

XI. 1924.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1924.

Merkwaardige St. Andries goudgulden van Holland.

De goudgulden met den heiligen ANDRIES, bekend onder den naam van „St. ANDRIES-goudgulden” in de verschillende landen onder PHILIPS II geslagen in de jaren 1567—1570, dragen bijna zonder uitzondering den Heilige geplaatst tusschen de beide laatste cijfers van het jaartal en op de andere zijde het gekroonde wapenschild.

Wij vinden deze goudgulden voor het Graafschap Holland beschreven en afgebeeld in het bekende werk van Prof. P. O. VAN DER CHUJS, *De Munten der voormalige Graafschappen Holland en Zeeland*, op plaat XXVIII, n°. 8 van 1568 en op plaat XXXIX, n°. 48 van 1569.

Voor het Hertogdom Gelderland in Prof. P. O. VAN DER CHUJS, *De Munten der voormalige Graven en Hertogen van Gelderland*, plaat XXIV, n°. 5 van 1568.

Voor de Heerlijkheid Utrecht in de *Revue Belge de Numismatique* 1913 texte pag. 431 plaat XV n°. 5 van 1568.

Voor het Hertogdom Brabant in ALPHONSE DE WITTE, *Histoire monétaire des Comtes de Louvain, Ducs de Brabant* op plaat XLI n°. 707 van 1567 te Antwerpen geslagen met muntteeken, op plaat XLI n°. 708 van 1569 te Antwerpen geslagen zonder muntteeken, terwijl van deze goudgulden te Antwerpen geslagen ook nog van de jaren 1568 en 1570 voorkomen; stukken van deze jaren bevinden zich in het Koninklijk Penningkabinet.

In Holland vinden wij echter eene uitzondering op dit type „het jaartal ter weerszijden van den Heilige” en

komen eveneens maar zeer sporadisch St. Andriesgoudguldens voor, op welke het jaartal aan het einde van het omschrift geplaatst is.

In het „*Bulletin Mensuel de Numismatique et d'Archéologie* 1884—1885” had R. SERRURE reeds de aandacht hierop gevestigd en een dergelijk stuk van 1567 beschreven. In het Koninklijk Penningkabinet bevinden zich twee goudgulden van dit type, van de jaren 1567 en 1569, terwijl de firma J. SCHULMAN een derde exemplaar bezit met het jaartal 1569.

Onderling verschillen deze drie stukken echter dusdanig, dat mij eene beschrijving hiervan wel gewenscht voorkwam.

Dank zij de welwillende medewerking van den heer A. O. VAN KERKWIJK, ben ik in staat de stukken die zich in het Koninklijk Penningkabinet bevinden, hier eveneens af te beelden en te beschrijven.

1. St. ANDRIES goudgulden 1567.

Voorzijde: PHS · DG · HISP — Z · REX · C · HOL. Het gekroonde wapen met de keten van het Gulden vlies.

Keerzijde: ✠ — DOMINVS — MIHI · ADIVTOR · 67. De heilige ANDRIES met nimbus en kruis, ten voeten uit, naar voren staande, het hoofd een weinig naar rechts gewend, zijne voeten snijden het omschrift.

Het kruis hetwelk hij met zijn rechterhand houdt, snijdt het omschrift tusschen DOMINVS en MIHI. Het roosje is onderaan, tusschen de beide voeten van het kruis geplaatst, terwijl het omschrift onder links begint.

R. SERRURE: *Bulletin mensuel de Numismatique et d'Archéologie* IV (1884—1885) pl. V n°. 6 page 169.

Goud: m.M. 23. Gr. 3.2.

Plaat IV. n°. 1.

Kon. Penningkabinet.

2. St. ANDRIES goudgulden 1569.

Voorzijde: PHS · DG · HISP — Z · REX · C · HOL. Het gekroonde wapen als boven.

Keerzijde: ✻ — DVS · MIHI · — ADIVTOR 69. De heilige ANDRIES als boven, maar snijdt zoowel met zijn hoofd als voeteneinde het omschrift. Het kruis raakt met het gedeelte hetwelk hij vasthoudt, de H van MIHI, terwijl de andere voet van het kruis, achter MIHI het omschrift snijdt. Het roosje is eveneens onderaan tusschen de beide einden van het kruis geplaatst. Het omschrift begint onder links.

Goud: m.M. 24. Gr. 3.2.

Pl. IV. n°. 2.

3. St. ANDRIES goudgulden 1569.

Voorzijde: PHS · DG · HISP — Z · REX C · HOL. Gekroond wapen als boven.

Keerzijde: ✻ DVS · MIHI · — A — DIVTOR · — 69.

De heilige ANDRIES als boven, zoowel met zijn hoofd als voeteneinde het omschrift dekend. Het kruis snijdt het omschrift boven vóór en achter het jaartal 69, en onder vóór en achter de A van ADIVTOR. Het omschrift begint rechts boven.

Veilingcatalogus J. SCHULMAN, December 1899, n°. 410.

Goud: m.M. 23. Gr. 3.2.

Pl. IV. n°. 3.

Kon. Penningkabinet.

Merkwaardig is, dat alleen van Holland goudgulden met dit type „jaartal aan het einde van het omschrift” voorgekomen zijn gelijktijdig met het alom verspreide type „jaartal in het veld ter weerszijden van den Heilige”.

M. SCHULMAN.

1.

1.

2.

2.

3.

3.